

244 A lakásfűtés ma... és holnap

A jelenlegi helyzetet a sokféleség jellemzi. A fővárosban a HKI gondozásában levő csaknem 400 000 lakás 37 százalékát cserépkályhával, 10,5 százalékát központi kazánnal, 2 százalékát távfűtő-berendezéssel, 1 százalékát egyéb módon — 49,5 százalékát pedig még mindig általában egészen kezdetleges, kis hatásfokú vaskályhával fűtik. Tehát lakásaink legnagyobb részében szobánkénti különkályhakkal — a legkevésbé megfelelő módon — történik a fűtés, s ráadásul a lakások felében vaskályhában, jobbára szénmel tüzelnek, pedig a vaskályha hatásfoka mindössze 30–40 százalék, benne a szén kalóriaértékének nagy része elvész, következképpen a széntüzelés a leggazdaságatlanabb. Emellett a szénfűtéses kályhák okozzák a legtöbb fűtési problémát. (Tüzelőfelhordás, begyújtás, salak- és hamukiszedés... — nem is kell tovább sorolni a házi „örömket”.)

Mindez nemcsak az egyéneknek kár, sokba kerül a népgazdaságnak is: jelentősen igénybeveszi a társadalom anyagi erőit. Köztudott, milyen drága a szénttermelés, mennyire beruházásigényes a bányászat. De még a mi hazai szénünk általában nem is a legnagyobb kalóriatartalmú fajták. A szénfűtéssel járó hátrányok közt kell említeni a levegő szennyeződését is, hiszen abban, hogy Budapesten a levegő koromtartalma mintegy négyszerese, a kén több mint kétszerese, a klór majdnem ötszöröse a megengedhetőnek, az egyik fő bűnös a széntüzelés.

A széntüzelésnél kedvezőbb fűtés-mód a korszerű, fatüzelésű cserépkályha, amellyel — kellő hozzáértés esetén — megközelítően elérhető a központi kazánok hatásfoka. Mivel azonban fában szegény ország lévén, rendszeresen fabe-hozatalra kényszerülünk, lehetőségeink a fatüzésre korlátozottak.

Időközönként külön tetemes költséget jelent a lakóknak a kályhák felújítása, s nem kis összegeket emészt fel a fa- és széntüzelésű kályhák salakjának, hamujának rendszeres elszállítása. A Fővárosi Köztisztasági Hivatal munkája a téli időnyban a többi között emiatt is megnövekszik.

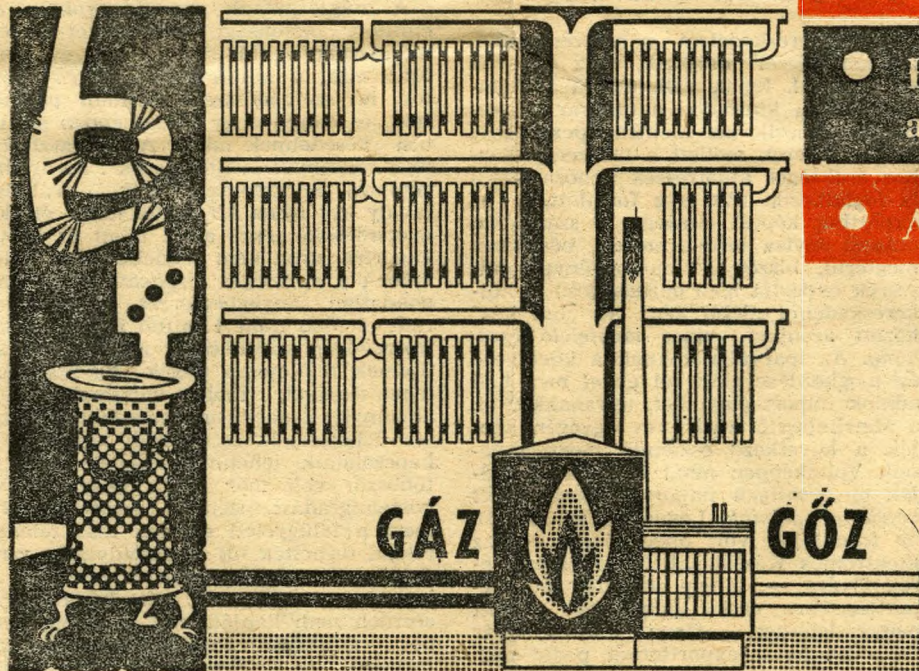
Hiányzik az eddigi felsorolásból a „kokszt”. Mint a jövő fűtőanyagáról, erről sem beszélhetünk, hiszen köztudott, hogy hazánk újonnan feltárt földgázkészlete miatt nagyjából feleslegessé vált a nagy koksztólók és gázgyárak építése.

Előnyös — mégis gond

Az eddig említett fűtési módok közül a lakók szempontjából a központi fűtés a legelőnyösebb, de az illetékeseknek mégis sok gondot okoz. Budapesten 3200 épületben van központi fűtés, de a házak több mint 40 százalékában annyira leromlott állapotban, hogy 1200 lakóépületben állapottal, radiátorostul ki kellene cserélni az egész központi-fűtési-hálózatot. S ha meggondoljuk, hogy tavaly 89 házban újították fel — 30 millió forintos költséggel — a központi-fűtés-berendezést, elképzelhető, hogy 20 év is eltelt, amíg ilyen ütemben valamennyire sor kerülhetne. (S a levegő szennyeződöttségén mindezzel még mitsem javítottunk...) Milyen hát nálunk a lakásfűtés jövője? E kérdésre nem lehet egyetlen szóval, még csak egyetlen mondattal sem válaszolni, hiszen ha fentebb azt kellett írunk, hogy a jelenlegi helyzetet a sokféleség jellemzi, nem egyetlen megoldást kínál a jövő sem.

Előretör a kőolaj és földgáz

Kétségtelen például, hogy mint a világban másutt, nálunk is évről évre mindnagyobb szerephez jutnak a szén-

hidrogének, emelkedik a kőolaj- és a földgáztermelés, illetve behozatal.

	Kőolaj termé- lése	1000 t	1000 köbméter	Földgáz termé- lése	1000 köbméter
1961	1457	1412	323 638	203 754	
1962	1641	1540	340 084	204 174	
1963. I–X. hó	1435	1377	490 951	171 559	
Növekedés az elő- ző évhez képest	106%	104%	177%	100%	

Ha a táblázat adataihoz még hozzá-teszük, hogy a Barátság-olajvezetékén érkező olajmennyiséggel kőolajfeldolgozó iparunk fejlődési üteme a következő években évi átlagban megközelíti a 20 százalékot, továbbá, hogy hazai földgáztermelésünkön kívül évente már több mint 200 millió köbméter Romániából érkező földgázt is felhasználhatunk — reálisnak ítéltjük a lakásfűtés ilyen irányú fejlődésének kilátásait. Egyelőre évente mintegy 10 000 olajkályha forgalombahozatalát tervezik, mivel a háztartási olajfűtés ennél gyorsabb növekedéséhez már nem jutna elegendő olaj. De már 1970-ben a lakosságnak szánt tüzelőolaj-mennyiséget az 1960. évének tizenötösrésze, a földgázét tizenegyszeresére tervezik.

A korszerű fűtési módok egyik legkényelmesebbike — a gázfűtés, amely tiszta, takarékos, jól szabályozható fűtésre ad lehetőséget. Persze elsősorban a földgázról lehet szó, hiszen a gyártott gáz viszonylag drága. Mennyi földgázunk van? Jelenleg 30 milliárd köbméterre becsülik a készletet e természeti kincsünk, amelynek felhasználása — természetesen nem elsősorban lakások fűtésére, de az ipari üzemek ki-szolgálása mellett erre a célra is — sok jóval, nem utolsósorban jelentős gazdasági haszonnal is bízik. Még akkor is, ha tudjuk: földgázunk sincs annyi, hogy azzal fűtsük az egész országot, vagy akár „csak” az egész fővárost.

A távfűtés a jövő

Végül a „változatok egy témára”-számvetést a másik, felettebb korszerű fűtési mód — a távfűtés említésével kell zárni. Ez talán a legelőnyösebb és a legkényelmesebb. Fűtésre a villamosenergia-termelés során egyébként elvesző hő hasznosítja, s nagy előnye, hogy a meleget éjjel-nappal „szállítja”, a lakások sohasem hűlenek le. Hátránya: költséges beruházás, drága erőművet és távfűtő-hálózatot igényel. Igaz, viszont az államnak ez később azáltal is meg-terül, hogy kisebb mennyiségű fűtő-

anyag kibányászása válik szükségessé, márpedig energiahordozókban szegény országban, mint amilyen hazánk is, ez nem utolsó szempont.

Gazdaságossági vonatkozásban úgy véljük, elég néhány adatot említeni a korszerű fűtési módok „védelmében”. Budapest évi fűtőanyag-fogyasztása — a távfűtés, a gáz- és villanyhálózati energia és az iparban felhasznált fűtőanyag nélkül — 1,8–2 millió tonna szén, brikett, kokszt és tüzfű. A lakások kályháiban eltűnt legjobban minőségű szén energiájának 40 százalékos felhasználásával szemben áll az erőművekben eltűnt leggyengébb minőségű szén 60 százalékos fűtési hatásfoka. Míg egy kétszobás lakás egyenletes fűtéséhez évente 50 mázsa szén kellene, a távfűtésnél ennek fele is elegendő. Ami viszont a földgáz fűtőértékét illeti: míg a legjobban magyar szén 5500 kalória, addig a hazai földgáz zömének fűtőértéke 8000 kalória.

Ha meggondoljuk, hogy az elmúlt esztendőben Budapest lakosága mintegy 634 millió forintot költött kb. 150 ezer vagon tüzelőre — egy-egy családra átlagban 1300–1400 forint kiadás jutott —, akkor különösebben komplikált számítások nélkül is érzékeltetni lehet: a korszerűbb, modernebb fűtési módok alkalmazása nemcsak a népgazdaságnak, de az egyéneknek is gazdaságosabb.

Budapest négy zónája

Az elmondottak körültekintő figyelembevételével szabtuk meg a főváros távlati fűtési fejlesztési tervét. A fűtési gazdaságosságát és a levegő szennyezettségének csökkentését is szem előtt tartva Budapestet négy zónára osztották. Az egyes zónákat a kerületek sajátos jellegének, a lakosságának stb. megfelelően alakították ki. Az I. zóna a Szent István körút, a Bajcsy-Zsilinszky út, a Tanács körút, a Múzeum körút és a Tolbucin körút által határolt belső terület. A II. zónába tartozik a Szent István körút, a Lenin körút, a József körút, a Karinthy Frigyes út, a Bartók Béla út, a Gellérthegy út, az Attila körút, a Vörösmarty körút, a Mátyás körút, a Dózsa György út, a Thököly út, a Baross tér, a Mező Imre utca, a Hámán Kató út és a Duna vonala által bezárt terület. A IV. zónába sorolták Budapest többi részét.

Ami a távfűtést illeti, Budapesten 1961-ben 6500, 1962 telén már több mint 10 000 távfűtéses lakás volt. A lágymanyszi lakótelepen eddig is több száz lakásban működött távfűtés, az elmúlt évben pedig újabb 1300 lakást kapcsolt-

Vállalati érdek és a beruházások

Helyzetkép az állami lakásépítkezéssel

A vámrendelkezésekről

tak be a hálózatba. Ezt a lakótelepet a budafoki erőmű fűti. Az Üllői úti József Attila lakótelep 2160 lakásának ideiglenes központi kazánházából régi mozdonykazánok szolgáltatják a meleg vizet és a fűtést. 1963-ban a lakótelepen újabb 2000 lakást kapcsolnak rá a vezetékre. A kispesti Lakatos utcában épülő új lakótelepen 800 lakás távfűtését biztosítják. Csepelen két hőközpont van, a Csillag téri és a Tanács-ház téri, mindkettő fűti a környező lakásokat. Újabb lakásokat kapcsolnak be a hálózatba Kőbányán, a Harmat utcai lakótelepen, amelynek lakásai a sörgyári erőműből kapják a meleget. Végeredményben jelenleg a fővárosban 15 000 lakást fűtenek az erőművek.

A II. ötéves tervidőszak befejeztéig mintegy 16 000, a III. ötéves tervben 19 000, a IV-ben 23 500, az V. ötéves tervben pedig 32 000 lakás kap távfűtést — a lakásfejlesztési terv előirányzatai szerint épülő új lakásokon kívül. A távfűtés bevezetése főként a II. és a III. zónában (ez a lakások 20–35 százaléka), továbbá a IV. zónában (a lakások 20 százaléka) gazdaságos. Az I. zóna zsúfolt, szűk utcáiban távfűtési hálózat építése nem célszerű, ezért itt csupán a lakások 10 százalékában terveznek távfűtést.

A főváros körvezetése

Jelentősen gyarapszik a gázhálózat. Épül a Szolnok–Budapest gáztávvezeték, amely a szandaszőlősi 7000 kalória fűtőértékű földgázt hozza majd be a fővárosba. Elkezdték a Budapest körüli vezetékek építését. Az egyik ág Vecsés–Rákoshely érintésével halad majd a Váci út felé és itt csatlakozik az Óbuda–Órszentmiklós közötti vezetékekhez. Csepel-szigeten halad át a másik ág a Kereszthegyi és bekapcsolódik az Óbuda-i vezetékekbe. E távfűtési-beruházási összege meghaladja a 160 millió forintot. Egyik fő célként a Belváros gázfűtésének megoldását tűzték ki. Ehhez bővítik a meglévő vezetékhálózatot és gázkazánokra cserélik ki a központi kazánokat. A nem központi fűtéses házakban a nagy beruházást igénylő berendezések (kazánház, kazán stb.) megtakarításával az egyedi gázfűtéses megoldást részesítik előnyben. Főként a szobaszőlő földgáz betáplálása révén — közvetve, vagy közvetlenül — csaknem 2000 további lakás gázfűtését tervezik. A III. ötéves tervben 18 000, a IV-ben 38 000, az V. ötéves tervben pedig 50 000 lakás gázfűtését oldják meg. Ezzel a gázzal fűtött fővárosi lakások száma csaknem 110 000-re növekszik majd. A gázfűtés tehát legnagyobb mértékben az I. zónában terjed, ahol 1980-ra a lakások 40 százalékát fűtik gázzal, míg a II. és a III. zónában 30–30, a IV. zónában pedig 25 százalékos lesz a gázzal fűthető lakások részaránya.

Szerep jut még a koksznak is. Budapest belvárosában — ahol jobb megoldásra nem lesz lehetőség — a levegő szennyeződésének enyhítésére valamilyen akkora még megmaradt széntüzelésű kazánt koksztkazánra cserélnék át. 1980-ban az I. zóna lakóházainak felét

(Folytatás a 2. oldalon)

koksztüzelésű, főként tömbfűtésként működő kazánokkal szerelik fel. A II. zónában a lakások 20 százaléka, a III. és a IV. zónában pedig 10 százaléka kap koksztüzelésű központi fűtést.

A jövő terveinek megvalósításában sok minden múlik a különféle fűtési berendezéseket gyártó üzemeken. Mi tagadás, már manapság is sok gondot okoz az olaj- és gázkészülékek, a különböző kazánok és radiátorok gyártásának elmaradása. Az ötéves terv állami lakásépítési programja szerint például a lakások 60 százalékaiban távfűtés, tömb- vagy egyedi központi fűtést kell beszerezni. Ám mivel a megfelelő kazánok, radiátorok hiánya miatt nagy a lemaradás, most sok lakást kettős fűtőberendezéssel kell elkészíteni, ami jelentős többletköltséget okoz. A kazán- és készülékgyártó iparnak tehát sokkal jobban kell dolgoznia, ha a lakásfűtés átfogó távlati tervét meg akarjuk valósítani.

Hogyan oszlik majd meg eszerint a főváros fűtési rendszere 1980 körül?

Távfűtés lesz a lakások 25 százalékaiban, gázfűtés 28, koksztüzelésű központi fűtés 15, széntüzelésű 7, cserépkályhafűtés 19 százalékaiban, egyéb fűtési módszerrel pedig a lakások 6 százalékaiban fűtenek majd.

S hogy csak fontossága miatt említettük jobbra Budapestet, holott a fűtéstechnika fejlesztése országos méretekben is érezteti majd hatását, ennek igazolására álljon még itt néhány adat a vidék jövőjéről, már ami a fűtést, nevezetesen a gázfűtést illeti. Az elmúlt évben megépült a Tiszavidéki Vegyikombinát — Kistokaj — Miskolc közötti második távvezeték és az Ózdtól Kazincbarcikáig haladó csővezeték. A békési gázmezőn Pusztaföldvállról bevezették a földgázt Orosházára, ahol az új üveggyár már földgázzal dolgozik. Elkezdődött a Battonya — Pusztaföldvár közötti vezeték építése is. Az idén megkezdik a Hajdúszoboszló — Szolnok gáztávvezeték építését, ezt a jövő esztendőben fejezik be. Tanulmányterv készült a Pusztaföldvár — Dunaj Vasmű-vezeték létesítésére is. Szeged gázellátását a II. ötéves terv végén csővezeték felhasználásával Pusztaföldvállról szeretnék megoldani. Kaposvárra a III. ötéves terv első felében Babócsáról vezetik be a földgázt. A III. ötéves tervben szerepel Hódmezővásárhely, Csongrád, Szentés, Nyíregyháza, Karcag ellátása földgázzal.

...Egyébként úgy véljük, e hasáboikon a valóság regényéből jegyeztünk le egy sokakat érdeklő fejezetet.

Horváth Győző — Vincze Oszkár